

PUŞKİN

BAKIR ATLI

Çeviren: Azer Yaran

Cumhuriyet
DÜNYA KLASİKLERİ

Aleksandr Sergeyeviç
PUŞKİN
Bakır Atlı

Rusçadan çeviren:

Azer Yaran

Cumhuriyet
DÜNYA KLASİKLERİ

ALEKSANDR SERGEYEVİÇ PUŞKİN

BAKIR ATLI

Rusçadan çeviren:

Azer Yaran

Yayına hazırlayan: Egemen Berköz

Dizgi: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı: Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Ekim 2000

ePub düzenleme: BZ

Birinci Sürüm: Temmuz 2014

İçindekiler

PUŞKİN VE EPİK ŞİİRİ

I

II

III

BAKIR ATLI

Bahçesaray Çeşmesi

Çingenerler

Sonsöz

Bakır Atlı

Petersburg Öyküsü

Önsöz

Giriş

Birinci bölüm

İkinci bölüm

Notlar

PUŞKİN VE EPİK ŞİİRİ

I

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin (1799-1837) Rus edebiyatının kurucusu, Rus edebiyat dilinin yaratıcısı kabul edilir. 19. yüzyıl Rus düşünürü ve eleştirmeni Belinski, Puşkin'in, "şiiri, Rus yaşamıyla ve Rus çağdaş zamanıyla dost kıldığını" belirtiyordu. Puşkin'in yaratıcılığı erken dönemde yazdığı liriklerinden ve Güney sürgünlüğü döneminin ürünü destanlarının romantizminden gerçekçiliğe doğru evrim geçirdi. Şair, Dekabristlere yakındı ve iki kez sürgün yaşadı. Lise yıllarında yazdığı ilk epik ürünü, büyüleyici bir masal olan "Ruslan ve Ludmila" eleştiri çevrelerinin övgüsünü toplamıştı. Liseyi bitirdiği sıralarda yazdığı özgür şiirleri ve epigramları Çar I. Aleksandr'a sunulunca, genç şairin üzerinde zindan ya da Sibiryaya sürgünü tehdidi belirdi. Puşkin'de Rus edebiyatının bir umudunu gören şair Jukovski'nin ve tarihçi yazar Karamzin'in çabalarıyla genç şairin yazgısı değiştirildi. Böylece ona Güney sürgünlüğü -Kafkasya, Kırım, Moldavyaya yolculukları- göründü. Sürgünlük

döneminde "Kafkasya Tutsağı" ve "Bahçesaray Çeşmesi" şiirlerini, sürgünden hemen sonra, 1824 yılındaysa "Çingeneler"i yazdı. Şairin daha sonraki yıllarda verdiği başlıca yapıtları; yaşamın gülünç yanlarını işlediği "Kont Nulin", tarihsel süreçte halk kitlelerinin öne çıkarıldığı bir dram olan "Boris Godunov", tarihsel konulu bir trajedi olan "Poltava", güldürülü yalın bir öykü olan "Kolomna'daki Ev", toplumsal koşulların ürünü kişilikle toplum arasındaki ilişkilerin yansıtıldığı bir şiir-roman olan "Yevgeni Onegin", bireyin ve devletin karşılıklı duruşlarını işleyen "Bakır Atlı", "Byelkin'in Öyküleri" ve "Küçük Tragedyalar" olarak sayılabilir.

II

Puşkin'in epik şiirinde Rus halk şiirinin, eski Rus yazmalarının, 18. yüzyıl Rus şiirinin güçlü ve duru yankılanmaları duyumsanıyordu. Halk kültürü kaynaklarından yetkin bir yararlanmayla anlatısal şiir geleneği Puşkin'in kaleminde dirildi ve yenilendi. Şair, 19. yüzyıl başında gerilemeye uğrayan epik şiir sanatını diriltirken, gerçekliğin şiiri adına destanın biçimini değiştirmek durumundaydı.

Epik sanat türü olarak öykülü şiirde, mantığa göre düzenlemeyle oylumlu kurgular olanaklıydı; ama Puşkin, 18. yüzyıl şiirinin bu özelliğinin üzerine kendi yaratıcı dizgesini kurarken, sanatında şiirin üstünlüğüne öncelik veriyordu. Şair, yaratıcı deneyinde öğreticiliği değil, ideal olanı amaçlıyordu.

Puşkin epik şiirin evrensel olanaklarını sergilemekteydi. Şairin destansı yapıtları mitostan çağdaş yaşamın olaylarına ve tarihsel söylenceye; felsefi simgeler üzerinden olağan ve olağandışı gerçekliğe, oradan da tarihe ve tarihsel-çağdaşa doğru bir yol izlemiştir. Yaratıcılık süreciyse romantizmden gerçekliğe doğru evrim geçirmiştir. 19. yüzyıl Rus edebiyatının işlediği başlıca sorunları ilk kez Puşkin ortaya koymuştur: Tarih ve halk, birey ve toplum, birey ve devlet ilişkileri, küçük insanın yazgısı, insan ruhu üzerinde paranın egemenliği... Ve 30'lu yılların felsefi liriklerinde aşk, yaratıcılık, ölüm gibi insan varlığına ilişkin sorunlar...

Epik şiirleri şairin yaratıcı arayışlarının bir tür derlemesini oluşturur. Yapıtlarının dizisi içinde hem geniş bir çeşitlilik, hem belirgin bir birlik gözlenir. Çağdaşı eleştirmenler şairin, yaşamın tümüyle değişik birçok alanı üzerinde doğal bir rahatlıkta yaratmadaki şaşırtıcı yeteneğini vurguluyorlardı.

Puşkin'in kişiliği böyle bileşik bir şiirsel dizgenin merkezindeydi. Yaratıcılığı epik ve lirik şiirin taze ve derin bir soluk almasıdır. Puşkin, Rus edebiyatına destansı tavrı daha üstün düzeyde yeniden getirmekle kalmadı, bu tür şiirin halksal bir toprakta boy attığını gösterdi. Puşkin'in kurucusu olduğu Rus romanının "halksal özü" öykülü şiirlerinin epik dünyasından doğmuş ve olgunlaşmıştır.

III

Puşkin'in epik şiirlerini Türkçede okuyucuya sunma isteği duyduğum zaman, bunlardan, insanımızın, usuna ve yüreğine daha yakın düşebileceğini sandığım üçünün çevirisi üzerinde çalışmaya karar verdim: "Bahçesaray Çeşmesi", "Çingeneler" ve "Bakır Atlı"...

Puşkin "Bahçesaray Çeşmesi"ni Güney sürgünlüğü sırasında yazdı. Anılarında Bahçesaray için şöyle diyordu: "Bahçesaray'a vardığım zaman hastaydım. Saraya girdiğimde, çoktan bozulmuş olan çeşmeyi gördüm; paslanmış bir demir borudan su artık damlalar halinde düşmekteydi. İçinde çürümekte olduğu unutulmuşluğa duyduğum büyük yazıklanmayla sarayı dolaştım..."

Şair, Bahçesaray'da Han Kerim-Giray'ın tutsak Mariya Pototskaya'ya aşkı üzerine söylenceyi dinler. Bir anlatıma göre, hanla tutsak prenses evlenmişler. Ancak şair, araştırdığı yazılı kaynaklarda, söylencenin Kırım hanıyla Mariya'nın evlendikleri anlatımını doğrulayan bir saptamaya raslamamış. Puşkin, bu konu üzerindeki açıklamalarını "Bahçesaray Çeşmesi"ne ek olarak yayınlamıştı.

"Bahçesaray Çeşmesi" 1824 yılında yayınlandığı zaman, önsözünü yazan, romantik dönem şiirinin ve Puşkin'in yapıtlarının yorumcusu şair ve eleştirmen Vyazemski, destanın en önemli artamını öykülemede yerel renklerin tüm tazeliği ve parlaklığıyla yansıtılmış olmasında görmüştü. Puşkin bu şiirinde kaçırılma, tutsaklık, kurtuluş umudu, barbarlık, kıskançlık ve yazgı konularını işliyor. Dolayısıyla görkemli Doğu görünümünün yanında, izleğin içerdiği ahlaksal anlam da önem taşıyor.

Güney sürgünlüğü belirli süreyle sınırlı değildi. Puşkin kendisini, bir zamanlar İmparator Augustus'un devlete ihanetle suçlayarak Karadeniz kıyısına sürgün ettiği Romalı şair Ovidius'a benzetiyordu. Ovidius da sürgünlüğü bu topraklarda yaşamış, şiirlerini yazmayı burada sürdürmüştü. Şair kimliğinden ödün vermemiş,

şiiirin gücünün imparatorun gücünün üzerinde olduğuna inanmıştı. Ama Puşkin de, Ovidius'un Augustus'tan beklediği gibi, çarın bağışlamasını bekleme durumundaydı. Ve Ovidius'un bu kıyılardaki sürgünlüğü sırasında yazdığı "Hüzünlü Şarkılar"ı, aynı yerlerdeki sürgünlüğünde Puşkin'in düşlemini doldurmaktaydı. Antik çağla ve o çağdan ölümsüz bir şairle karşılaşmak Puşkin'in kendisi için ruhsal ve yaratısal bir doğrulanmaydı. Şair, bu benzerliğe çağdaş bir anlam yüklüyordu.

O da, Ovidius gibi, şiiriyle güçlü, ama hükümdar karşısında boynu bükük, sürgünlüğüne son verilmesi dileğiyle çara başvurdu; karşılık olarak, Mihaylovskoye'deki yurtluğuna dönme ve ayrılmaksızın orada kalma buyruğu geldi. "Çingeneler"i burada yazdı. Öyküdeki gençlik ve aşk üzerine görüş, aşkta gönül yüceliği ve anlayış genişliği düşüncesi yine Ovidius'la bağlantılıdır. "Kafkasya Tutsağı" ve "Bahçesaray Çeşmesi"nden sonra "Çingeneler", sürgünlük dönemi ürünleri olan Güney dizisinin son yapıtıdır ve Puşkin'in romantik döneminin sonudur. Felsefi düşüncelerle yüklü öyküde her şey simgeseldir. Aleko'nun kişiliğinde romantik kahramanın ikili yapısı gösteriliyor. Çingenelerin arasında özgürlük ve aşk

bulmuş, uygarlığı itmiş Aleko'nun varlığı çevresinde, bireyin kendisinin ve başkalarının özgürlüğüne ve istencine bakışı, tutkular, gurur ve cinayet; felsefi ve ahlaksal açılardan sergileniyor. Öyküde, anlatıyla yansıtılanın yanında önemli gerçek, kurgunun kendisindedir. Aydınlanmanın ve devrimci düşüncelerin yaygınlık kazandığı Rusya'da, çarlığın amansız baskı ortamında, "yasaların kovaladığı" Dekabristler dönemi devrimcisi, yurtsuz kalmış Aleko... Belli ki, sığındığı Çingene çergesi onun son yuvasıdır. Ötesi çarlığın zindanları, kürek ve Sibiryaya sürgünüdür. Puşkin'in romantik kahraman üzerindeki bu felsefi denemesi gerçekçiliğe suskun bir geçişi yansıtır. Şiirsel anlatı yöntemi bir yana, bu otosansür, şairin epik yapıtlarının sonuncusu olan "Bakır Atlı"da olağandışı ve bazen fantastik görünümlere bürünecektir. Dekabristlere yakın olan ve yirmi bir yaşında sürgün gören Puşkin, Aleko'nun çıkışsızlığını öz yaşamında duymuş olmalıdır: Aleko nereye gidebilir?

"Küçük kuş ötesinde mavi denizin
Uzak ülkelere, sıcak diyarlara
Uçuyor yeniden bahara değin."

Düşünceleri ve inancı yüzünden kovalanan Aleko'nun, bu küçük kuş gibi, yeniden bahar oluncaya değin uçabileceği sıcak diyarlar yok. Ve sonunda:

"Tıpkı böyle kış öncesinde bazen,
Puslu bir sabah zamanı,
Havalanır yüzeyinden kırların
Sürüsü en son turnaların,
Çıglıklarla savrulur güneye doğru,
Ve ölümcül bir kuşun yarasıyla
Biri kalır geride mahzun,
Salınıkılır kırılmış kanadıyla."

Kırılmış kanadıyla kalan, gerçekte, göçebe bir yurttan ve yuvadan yoksun kalan Aleko'dur. 19. yüzyıl Rus devrimcisi kimliğini eleştirilen çizgileriyle taşıyan Aleko, Çingenelerin yaşama ortamında da mutluluktan, korunmadan yoksun düşmüştür. Orada da belalardan, uğursuz tutkularından kurtulamamış ve yazgıya dönüşen gerçeklik karşısında savunmasız kalmıştır.

"Ama sizin de mutluluk yok aranızda,

Doğanın yoksul oğulları!

Sizin de ergelerinizin altında

Azaplı uykular barınıyor,

Sizin de belalardan kurtulmadı

Göçebe gölgelikleriniz bozkır ortasında,

Her yerde uğursuz tutkular,

Ve yok bir savunma yazgı karşısında."

İnsan, Puşkin'in destanında yapıtın kurgusuyla gösterilmiş olanı düşünüyor.

Tiranlığın gökyüzünün altıyla özdeşleştiği bu anakara hapisanesinde, ardından yasaların kovaladığı Aleko şimdi nereye gidebilir?

Puşkin'in 1833 yılında yazdığı sonuncu, olgun ve derinlikli destansı şiiri "Bakır Atlı", şairin ölümünden sonra, 1837 yılında yayınlandı. Şiir el yazısı olarak kalmıştı. Yapıtın metni sansüre uğramış, yazıldığı biçimiyle yayınlanabilmesi için yılların geçmesi gerekmiştir. "Bakır Atlı" tarihsel, toplumsal, felsefi, fantastik özellikleriyle Puşkin'in epik şiirleri arasında en bileşik yapıda olanıdır. Şiirde tarihsel, güncel, kişisel öğeler iç içe örülüdür.

"Bakır Atlı"nın konusu Dekabristlerle ilgilidir. Rus düşünce ve siyasal savaşım tarihinde Dekabristler, Büyük Petro'nun davasının sürdürücüsü gibi görölüyorlardı. Toprak köleliğinin kaldırılması, bütünsel cumhuriyet ya da anayasal monarşi kurulması amacıyla örgütlenen Rus devrimcileriydiler. Ve bu siyasal devinim, köklerini Petro'nun reformlarından alan düşüncelerin gelişmesi olarak değeriendiriliyordu. 1825 yılında Rus düşünürü Herzen, Dekabristlerin başkaldırı girişiminin bastırılmasını değeriendirirken, Çar Nikolay'ın toplarının başkaldırıya karşı ve Petro anıtına karşı aynı derecede yönelmiş olduğunu yazıyordu. Büyük Petro, Dekabristlerin düşlerini özdeşleştirdikleri ve düşüncelerinden köklerini aldıkları Rus çarıydı, ama onun kurduğu imparatorluk Dekabristlerin hareketini ezmiş ve dağıtmıştı. Bunun bir yansıması olarak "Bakır Atlı"da, övgü ve eleji şiirinin coşku ve keder öğeleri bir yapıda uyumlanır. Ve Büyük Petro'nun düşünceleriyle zavallı Yevgeni'nin yazgısı aynı şiirsel yapıda yoğrulur. Ancak, 1825 yılında çarlığı devirme girişimi başarısızlığa uğrayan Dekabristlerin idamlarla ve kitlesel sürgünlerle cezalandırıldığı Rusya'nın otokratik yönetim ortamında, Puşkin Rusya gerçeikliğini simgelerle zorluyordu. Şair, "Bakır Atlı"

öyküsünün sonsözünü ufak bir ada üzerindeki sahneyle sona erdiriyor. Bu, Goloday adasıydı ve idam edilen Dekabristler, söylentiye göre, bu adada gizlice gömülmüşlerdi. Neva ırmağının taşkınlarını adaya savurduğu kulübe imgesiye, sahibi olan dul kadın ve kızı tipleriyle, Puşkin'in "Kolomna'daki Ev" öyküsünde işlenmişti ve şair kendisi, Petersburg'un söz konusu Kolomna bölgesinde bir süre yaşamıştı.

Puşkin, otuz yedi yıllık yaşamı bir düelloda öldürülmesiyle sona erinceye dek, çok sayıda, oylumlu ve yetkince yazdı. Puşkin'in yaratıcı etkinliği, çarlığın tiranlığında sanki durdurulacağı sezisiyle ivedi olmuş; söyleyeceği kapsamlı sözü gecikmekten korkarcasına ve ustaca kısa zamana sığdırmış programlı bir şiir yaratma süreci gibidir. Tıpkı az zaman sonra yine bir düelloda yirmi yedi yaşındayken öldürülen Lermontov'un, daha sonra, erken Sovyet döneminde otuz ve otuz altı yaşlarındaki ölümleri intihar görünümüne bürünmüş Yesenin ve Mayakovski'nin, yine böyle dar zamanlara sığan fırtınalı şiir yaratma süreçleri gibi...

Azer Yaran

BAKIR ATLI

Bahçesaray eşmesi

*Bu çeşmeye benim gibi nicesinin yolu düştü; ama onların
kimileri artık yok,
öbürleriye daha uzak erimlere seyahat ediyor.*

Sadi

Giray oturuyordu, bakışları dalgın;
Ağzında tütüyordu kehribar çubuğu;
Sıralanıyordu çevresinde müthiş hanın
Susan bir seçkin kullar topluluğu.

Her şey sessizdi sarayın içinde;
Hükümdara tapınırcasına herkes
Gazabın ve kederin belirtilerini
Okuyordu kararan çehresinde.

Ama mağrur han bunalınca,
Tahammülsüz bir el sallayışıyla
Herkes, iki büklüm, uzaklaşıyor.

Şaşaasında bir başına yaşıyor o;
Daha özgürce göğüs geçiriyor,
Ciddi alını daha canlı
Yüreğinin galeyanını anlatıyor.
Fırtına bulutlarını öyle yansıtır
Körfezin kımıltılı camları.

Gururlu ruhunu Giray'ın devindiren ne?

Sarmış nasıl bir düşünce usunu?

Rusya üzerine mi yürüyor savaşıla yine,

Yoksa Polonya'ya götürüyor kendi yarasını,

Kan gütmeyle mi yanıp tutuşuyor,

Fitne mi ortaya çıkardı ordu saflarında,

Doğu halklarından mı, yoksa sinsi Cenova'nın

Dolaplarından mı ürküntü duyuyor?

Hayır, cenklerin şanına doydu o,

Yavuz kolu yoruldu artık savaştan;

Şimdi savaş düşüncelerinin çok uzağında.

Acaba haremine ihanet mi sızdı

Caniyane bir yoldan sokuldu da,

Ve bir refah ve tutsaklık kızı

Kalbini mi kaptırdı bir gâvura?

Hayır, ürkek eşleri Giray'ın

Ne düşünme, ne isteme hakkı duymadan,

Bezdirici ıssızlıkta serpiliyorlar;

Uyanık ve soğuk bir gözetimde

Umutsuz bir usancın sinesinde

İhanet nedir habersiz onlar.

Koruyucu bir zindan gölgesinde

Güzellikleri saklı durur:

Arabistan çiçekleri de tıpkı böyle

Ardında sera camlarının büyür.

Onlar için kederli zamanlar,

Günler, aylar, yazlar yürüyor

Ve izlerini silip ardı sıra

Gençliği de, aşkı da alıp götürüyor.

Alışkınca ilerliyor her bir gün,

Ve saatlerin akışı bile usul.

Tembellik yönetiyor yaşamı haremde;

Çok seyrek ışıldıyor bir tat duyuluşu.

Genç eşler gün oluyor

Avutmayı dileyip gönüllerini,

Değiştiriyorlar görkemli giysilerini,

Eğlenceler, söyleşiler düzenliyorlar.

Ya da şakırtısında diri suların,

Akışın saydam huzmeleri üzerinde

Serinliğinde gür isfendanların

Geziniyorlar hafif sürüleriyle.

Aralarında geziniyor bet harem ağası,

Kaçınmak ondan beyhude:

Keskin işitimi, kıskanç bakışı

Her an herkesin üzerinde

Yerleşmiş harem ağasının çabasıyla

Sonsuz bir düzen. Yetkesi hanın,

Bağlandığı biricik yasa;

Kutsal öğüdünü bile Kuran'ın

Daha özenle gözetmiyor o.

Sevgi istemiyor ruhu;

Bir put gibi dayanıyor

Alaylara, kine, yüze vuruşa,

Ağır şakaların incitmesine,

Horgörüye, özüre, ürkek bakışa,

Baygın mırıldanıŖa, usul iekieŖe.

O tanıyor kadını yaradılıŖından;

O gngrmŖ, o ne kadar kurnaz

İster zorlandığında, ister zgrken:

Sevecen bir bakıŖ, dilsiz gzyaŖı sitemi

Etkisiz kalıyor ruhu üzerinde;

Artık bunlara duymuyor güven.

Gün sıcağının kızdığı saatlerde,

Savurup hafif saçlarını

Yıkanmaya gidince genç esireler

Ve dökülünce kaynakların suları

Onların büyüleyici güzelliğine,

Eğlencelerin ayrılmaz gözeticisi,

Burada, görüyor o, umursamaz,

ırılıplak dilberler kalabalığını;

O, haremde, gece karanlığında

İŖitilmeyen adımlarıyla dolaŖıyor;

Basıp halılara usul usul,

İtaat kapılarına sessiz sokuluyor,
Bir yataktan bir yatağa ulaşıyor;
Bitimsiz özeni içinde sonsuzca
Han eşlerinin gözlüyor gür uykusunu,
Gecenin sayıklamasına kulak kabartıyor;
Doymazca her şeyi usuna yazıyor,
Acısını, uyku mırıltısıyla
Yabancı bir ad çağırmanın
Ya da iyicil bir arkadaşıyla
İçrek düşüncelerini paylaşmanın!

Neylenir keder doluyorsa Giray'ın usu?
Elinde sönmüş çubuk ağızlığı;
Ve kımıltısız, soluma cüretinden yoksun,
İşaret bekliyor kapı dibinde kızlar ağası.
Hükümdar kalkıyor, dalmış düşüncelere;
Ardına değin açılıyor kapılar. Suskun han
Yürüyor mahrem dairesine, henüz düne
Kadar pek sevdiği karılarının.

Tasasızca hanı bekleyerek,
Şıkırdayan fıskiyeinin dolayında
Kadınlar ipek halılar üzerinde
Oturuyorlardı şuh topluluğuyla
Ve bakıyorlardı çocuk mutluluğuyla,
Bir balığın mermer diplerde
Yalpaladığı gibi duru derinliklerde.
İçlerinden kimileri mahsus
Altın küpelerini dibe düşürmüş.
Bir yandan çevrede halayıklar
Kokulu şerbet dağıtıyorlardı,
Yankılanan tatlı bir şarkıyla
Ansızın tüm haremi çınlatıyorlardı:
Tatar şarkısı

1

"Bağışlar gökyüzü insanoğluna
Dönüşünü gözyaşlarının ve felaketlerin:
Kutludur, gam yüklü nice yıldan sonra

Mekke'ye erişen fakir.

2

Kutludur, Tuna'nın şanlı kıyısının

Ecelden ölümüyle onurlandıran;

Tutkulu gülümsemesiyle bir cennet kızı,

Uçup yoluna doğru onu karşılar.

3

Ama daha kutludur, ah Zarema,

O, barışı ve dirliği seven,

Bir gül gibi dinginliğinde haremin

Nazlayan seni, güzelim, eller üstünde."

şarkı söylüyorlar. Ama nerede Zarema,

Aşkın yıldızı, gururu haremin?

Yazık, solgun ve kederli

Zarema işitmiyor artık övgüleri,

Borada örselenmiş palmiye gibi,

Omzuna eğmiş körpe boynunu;

Hiçbir şey, hiçbir şey ona sevinç vermiyor:

Artık Zarema'yı sevmiyor Giray.

İhanet etti o!.. Kim ama seninle,
Gürcü kızı, ölçüşür güzelliğiyle?

Alnının çevresinde zambaksı

Beliğini iki boy dolamışsın;

Gönül avlayan gözlerin

Günden duru, geceden siyah;

Kimin sesi daha güçle yansıtır

Ateşli isteklerin atılışlarını?

Kimin tutkulu öpüşleri senin

Dikenli buselerinden daha cana işler?

Seninle dolu yürek nasıl olur da,

Başka bir güzelliğin çarpar uğrunda?

Ama acımasız, ama umursamaz

Giray boşverdi güzelliğine

Ve gecelerin soğuk saatlerini

Geçiriyor asık yüzle, yalnız başına,

Leh prensesi haremine

Kapatıldığı zamandan beri.

Henüz yenileyin gördü

Yabancı gökleri körpe Mariya;

Henüz yenileyin çiçeğe duruyordu

Sevimli güzelliğiyle anayurdunda.

Ak saçlı atası kıvanıyordu

Ve tek sevinci sayıyordu onu.

Yaşlı adam için bir yasaydı.

Kızının toy iradesi.

Biricik tasası vardı:

Sevgili kızının talihi

İlkyaz günü gibi aydınlık dolsun,

Anlık kederler de onu sarmasın,

Gölgesiyle ruhunu karartmasın,

Evlilik döneminde bile olsa,

Balkıyan bu yeğni düş halinde

Gençkızlık günlerini, çağlarını sevincin

Ansızın tatlı bir içlenmeyle.

Her Şeyi büyüleyiciydi; yaradılıŐı dingin

Devinimleri uyumlu, diri

Ve gözleri derinlik mavisiydi.

Doğanın yüce bađıŐlarını

Usta yetisiyle donatıyordu;

Özel Őölen akŐamlarına

Büyüleyici arpıyla hayat katıyordu;

bek bek zenginler ve seŐkinler

Mariya'nın talipleriydiler,

Ve uğrunda onun sayısız genÇ

Yanıyordu ıstırapla derinlerinde.

Ama dinŐ ruhunun erinci iÇinde

Mariya henüz aşkı tanımamaktaydı

Ve bağlılıksızca zamanlarını

Babasının Őatosunda arkadaşlarıyla

Gönlünün eğimlerine adamaktaydı.

Ne zamandı? Ve neylenir! Tatar yığınları

Nehirler gibi Polonya'ya dökülmüŐtü:

Ekin biçme mevsiminde öyle ürkütücü

Bir hızla yayılmaz yangın yalımları.

Savaşla perişan olmuş görünüşü,

Dörtbaşı bayındır ülke öksüzlendi;

Yok oldu dirlikli toylar;

Mahzunlandı köyler ve korular,

Ve görkemli saray ıssızlandı.

Sessiz şimdi Mariya'nın kabul odası...

Soğuk uykularda erenlerin çepeçevre

Türbelerde uyuduğu saray kilisesinde

Tacıyla ve krallık armasıyla üzerinde

Yeni bir mezarın yükseldi taşı...

Baba toprakta, kızını tutsak,

İlimli bir ardıl yönetiyor şatoyu

Ve yakıp yıkılmış olan yurdu

Onursuzluyor ağır boyundurukta.

Yazık! Bahçesaray'ın duvarları

Saklıyor şimdi genç prensesi.

Uslu tutsaklığında solup sararıp

Mariya gözyaşı döküyor ve kederleniyor.

Giraysa bahtsız kıza el süremiyor:

Hüznü onun, gözyaşları, inleyişleri

Bozuyor kısa uykusunu hanın,

Ve prenses için hafifletiyor

Hareminin sarsılmaz yasalarını.

Han karılarının somurtkan gözeticisi

Ne gündüz, ne gece yanına girmiyor;

Özenen eliyle Mariya'yı kendisi

Uyku yatağına yerleştirmiyor;

Cüret edemiyor ona çevirmeye

Gözlerini dokunaklı bakışlarıyla;

Banyosu sırasında prenses

Halayıkıyla oluyor yalnız başına;

Kendisi bile han tutsak kızın

İncitmekten çekiniyor kederli sessizliğini;

Haremin uzak ayrı bir kısmında

Tek yaşamasına izin verilmiş:

Ve, yalnızlığında kızın sanılır,

Bu dünya dışına ait biri gizlenmiş.

Bir kandil yanıyor orada gece gündüz

Azizeliğe ermiş kişiliğine özel;

Orada özlemleri ruhların avuncu

Umut ıssızlığın derininde

Boynu bükük bir güvenle yaşıyor

Ve hep yüreğine anımsatıyor

Ülkelerin en özdenini, en güzelini;

Orada genç kız yaşlar döküyor

Kıskanç kumaların uzağında;

Çevredeki herkes gibi o da oysa

Çılgınca bir gönence batıyor

Kutsal bir varlığı özenle saklıyor

Bu köşe, kurtulmuş tansık sonucu.

Savruluşlar kurbanı yürek böylece,

Sefih esrimelerin içinde

Esirgiyor kutsal bir tutuyu,
Koruyor tanrısal bir duyguyu.

Gece indi; örtündü gölgeyi üstüne
Büyüleyici Kırım'ın kırları;
Uzakta defnelerin ıssız örtüsünde
Ben dinliyorum bütün şarkılarını;
Yıldızlar korosu ardında ay doğuyor;
Ay bulutsuz göklerden
Ovalara, ormana, tepelere
Baygın ışıltılarını yayıyor.
Ak yazmalarına bürülü,
Hafif gölgelerce görünüp yiterek,
Bahçesaray'ın sokakları üzerinde,
Evlerden evlere, biri öbürüne,
Koşuyor sıradan tatar kadınları
Paylaşmaya avare akşamlarını.
Sustu saray, harem uyuyor,
Gönençle sarmalanmış, tasasız,

Hiçbir şeye bölünmüyor
Gecenin ılımı. Emin gözcü, kızlarağası
Dolaştı gece devriyesini.
Uyuyor şimdi; ama gayretli bir tasa
Ürkütüyor içinde uyuyan cini.
Her saat ihanet beklentisi
Huzur vermiyor usuna.
Bazen bir hışırtı, birinin mırıltısı,
Bazen çığlıklar geliyor sanki kulağına
Aldanıp asılsız bir duyuşla
Uyanıyor, kaygıya düşüyor,
Dikkat kesiliyor korkuyla,
Her şey ama çevrede susuyor;
Sadece fıskiyeler tatlı şırıltılarıyla
Mermer bir zindandan fışkırıyor
Ve sevgili gül ile hiç ayrılmayan
Bülbüller karanlıkta şarkı söylüyor;
Kızlarağası daha epey ötüşleri duyuyor,
Ve uyku onu yeniden bağına sarıyor.

Nasıl şirin koyu güzellikleri
Görkemli Doğu gecelerinin!
Nasıl bir tatla akar saatleri
Peygambere tutkun olanlar için!
Nasıl gönenç bu evlerinde,
Büyüleyici renkleriyle bahçelerinde,
Ayın güçlü egemenliği altında
Her şeyin sessizlikle ve gizlerle dolduğu
Ve kösnül esinlere garkolduğu
Güvenli haremelerin rahatlığında!

Bütün eşler uyuyor. Biri uyumuyor.
Soluğunu tutmuş, kalkıyor,
Yürüyor; iveren eliyle
Açtı kapıyı; gecenin karanlığında.
Basıyor hafif adımlarıyla...
Karşıda yatıyor duyarlı ve ürkek
Pineklemesiyle ak saçlı kızlarağası.

Ah, nasıl amansız ondaki yürek:

Durgun uykusu aldatıcı! Kadın aşıyor

Kenardan, peri gibi, çekinerek.

Önünde kapı; şaşkınlıkla

Kadının titreyen eli

Dokunuverdi alışkın kilide...

İçeriye girdi, bakıyor çılgınlıkla...

Ve işlemiş yüreğine gizli bir ürkü.

Kandil ışığı, kuytuda yanmış,

Rahle, kederle aydınlanmış,

Paklar pakı kızın uslu yüzü

Ve haç, kutsal simgesi aşkın.

Gürcü güzeli! Ruhunun derinlerini

Yurtsal bir şeyler tüm dalgalandırdı,

Her şey sesleriyle unutulmuş günlerin

Birdenbire bulanık mırıldandı.

Prences uzanmaktaydı karşısında onun,

Ve ısıyla gençlik uykusunun

Yanakları daha canlanmıştı
Ve, gözyaşlarının yansıtıp taze izini,
Süzgün bir gülümsemeyle aydınlanmıştı.
Tıpkı öyle aydınlatır ayın ışığı
Yağmurun ağırlığıyla yorgun çiçeği.
Uçuvermiş bir evladı gökten cennetin,
Sanılır bir melek uyukluyordu
Ve bitirici gözyaşları döküyordu
Haremin onulmaz esiresi için...
Ah, Zarema, senin nedir derdin?
Göğsü daraldı kederle,
Dizlerinin çözülüyor bağları
Ve diliyor: "Üzerime çilelendin,
Geri çevirme benim yalvarışlarımı!.."
Sözleri, devinimi, yakınışı onun
Bozdu genç kızın usul uykusunu.
Prenses ürpertiyle karşısında
Yabancı kadını gördü;
Titreyen elleriyle, dehşet içinde,

İtti kadını ve doğruldu:

"Kimsin?.. Bir başına, gece,-

Niçin buradasın?" - "Sana geldim,

Beni kurtar, yazgımda benim

Şimdi son umudun sırası çattı...

Nice zaman mutluluğu tattım,

Her günüm öncekinden kutluydu...

Ama döndü gölgesi bahtın;

Şimdi mahvoluyorum. Dinle, n' olur.

Ben, burada değil, uzaklarda doğdum,

Çok uzaklarda... ama eski günlerin

Yaşantılarını bu zamana değin

Belleğimin derinlerinde korudum.

Göğe yaslanan dağlar anımsıyorum,

Dağlar içinde coşkun çaylar anımsıyorum,

Geçit vermez meşe ormanları,

Başka yasalar, başka inançlar;

Ama neden, hangi yazgı buldu beni,

Terkettim öz ülkemi,
Bilmiyorum, anımsadığım sadece bir deniz
Ve yüksekte, üstünde yelkenlerin
Bir adam...
Tanımadım hiç
Acıyı ve korkuyu buna değin;
Ben tasasızca ve dingin
Haremin gölgeğinde çiçeklerimi açtım
Ve uysal gönlümle hep umdum
İlk denemelerini aşkın.
Gerçek oldu gizli umudum
Sonunda. Giray barışçıl gönenç uğruna
Kanlı savaşıardan vazgeçti
Son verdi korkunç akınlarına
Ve yeniden haremini gördü gözleri.
Coşkulu umutlarla hanın huzurunda
Dizildik. Aydınlik bakışları gezindi
Ve üzerimde benim suskunca durdu,
Han çağırıldı beni... Ve o zamandan beri

Onunla bitimsiz bir esrimede
Mutluluğu soluduk; bir kez olsun
Ne bir iftira, bir kuşku ne de,
Ne kötücül kıskançlıkta çile,
Ne bir keder bozdu mutluluğumuzu.

Mariya! Sen hanın önüne vardın...
Ne çare, o zamandan beri ruhu
Canice bir düşünceyle karardı!
Artık Giray ihanet soluyup
Benim dinlemiyor serzenişlerimi,
Yüreğimin inleyişi usanç verdi ona;
Ne o eski duyguları, ne o söyleşileri
Artık benimle bulmuyor Giray.
Bu suçta yok senin bir payın;
Biliyorum: değil senin kabahatin...
Dinle öyleyse: Ben çok güzelim;
Bütün haremin içinde sen yalnızca
Benim için henüz tehlike olabilirsin;

Ama ben tutku için geldim dünyaya,
Ama sen benim gibi sevemezsin;
Soğuk güzelliğinle neden peki
Zayıf yüreğini örselemektesin?
Giray'ı bana bırak; o benim;
Tenimde yanıyor daha öpüşleri,
O yaman antlar vermişti bana,
Çoktan tüm isteklerini, düşüncelerini
Benimkilerle bütünlemişti Giray;
Beni öldürür onun ihaneti...
Ağlıyorum, görüyorsun, şimdi
Önünde senin diz çöküyorum,
Yalvarırım, hakkım yok seni suçlamaya,
Bağışla bana sevinci ve huzuru,
Bağışla bana eski Giray'ı...

Hiçbir itirazda bulunmak yok;
O benim! Kamaştı seninle sağgörüsü.

Horgörü, yalvarış, üzü,

Neyle istersen, onu kendinden soğut;
Ant ver... “Kuran ehlerinden olsam da
Ben hanın cariyeleri arasında,
Unuttum inancını eski günlerimin;
Ama inancı benim annemin
Aynıydı seninkiyle, ant ver inancın üzerine,
Ant ver, Zarema’yı Giray’a döndüreceğine...
Ama dinle: Eğer edersen mecbur,
Hançer kullanmayı iyi beceririm,
Ben Kafkasya toprağında doğdum.”

Dedi, ve yok oldu ansızın. Peşi sıra
İzlemeye kalkışamazdı prenses.
Günahsız kız için anlaşılmaz bu
Istıraplı tutkuların dili,
Ama sesi tutkuların duyuluyor puslu;
Bu ses yabansı, bu ses ürküntülü.
Hangi gözyaşları, hangi yakarılar
Prensesi kurtarabilir bu yüzkarasından?

Acaba neydi bekleyen onu?

Acı gençlik çağının tortusunu

İğrenç gözdelikle mi geçirecek yoksa?

Oh, yüce Tanrı! Keşke Giray

Bu bahtsız içerek kuytusunda

Unutsaydı sonsuza değin

Yahut çabucak gelen sonla

Duruverse mutsuz günleri,

Ah, nasıl sevinçle giderdi Mariya

Kederli dünyayı geride koyup!

Yaşamın değerli anları

Geçti çoktan, çoktan o anlar yok!

Bu dünyanın neylesin ıssız çölünde?

Artık vakittir, Mariya bekleniyor

Ve göklere, evrenin sinesine doğru,

Öz bir gülümseme ona sesleniyor.

Günler aktı; yok artık Mariya.

Bir anda öksüz huzura ulaştı.

Çoktan dilediği o dünyayı

Yeni bir melek gibi aydınlattı.

Ama onu neydi götüren toprağa?

Kederi mi onulmaz tutsaklığın,

Hastalık mı, başka bir şer mi yoksa?..

Kimbilir, tatlı Mariya yok artık.

Ve artık ıssızlandı somurtkan saray!..

Giray sarayını yine boşladı;

Yabancı bir sınıra Tatar yığınlarıyla

Yine hırçın akınına başladı.

Yeniden, savaş boralarında

Savruluyor kararmış, kana susamış:

Ama hanın yüreğinde başka duyguların

Gizleniyor sevinçsiz yalımı.

Sık sık ölüm kalım vuruşmalarında

Kılıcını kaldırıyor, ve gerili kalmış

Ansızın kımıltısız duruyor,

Çılgınlıkla çevresine bakınıyor,
Sararıyor, sanki korkudan donmuş,
Bir şeyler mırıldanıyor, ve zaman oluyor
Irmaklarca içi kan ağlıyor.

Unutulmuş, terkedilmiş aşağısamaya,
Harem artık görmüyor hanın çehresini;
Orada, yazgılanmışlar acıya,
Göz hapsinde donuk bir iğdişin
Yaşlanıyor kadınlar. Ve içlerinde
Gürcü güzeli yok çoktan: O
Haremin dilsiz bekçilerince
Sarkıtıldı suların burgacına.
Prensesin can verdiği gece,
Sona erdi Zarema'nın da çektiği acı.
Suçu nice ağır olsa bile,
Dehşet vericiydi uğradığı ceza!

Savaş ateşiyle yakıp yıktı
Kafkasya'ya yakın diyarları

Ve dirlikli kasabalarını Rusya'nın,
Han döndü Kırım toprağına
Ve anısına bahtsız Mariya'nın
Mermerden bir çeşme yaptırdı,
Sarayın köşesinde yalnız başına.

Haç ile çatılmış üzerinde
Müslümanların hilali
(Kuşkusuz, atılgan bir simge,
Acıklı kusuru bilisizliğin).

Bir yazıt: Yılların kemirmesiyle
Henüz silinmemiş yazısı.

Yazıtın yabancı hatları ötesinde
Mermerde şırıldıyor su.

Ve soğuk gözyaşlarının çisesiyle
Damlıyor asla susmaksızın.

Böyle ağlar yas günlerinde
Bir ana savaşta düşen oğlu için.

Genç kızları bu ülkenin

Eskinin söylencesini öğrendiler,
Ve kederli anıtına o devrin
Gözyaşı çeşmesi dediler.
Terkedip neden sonra kuzeyi,
Uzun zamanlığına unutup zevki sefayı,
Gün geldi, dolaştım ben bakımsız
Uyuklayan duran Bahçesaray'ı.
Issız geçitlerin ortasında
Gezdim halkların afeti taşkın Tatarın
Coşkun şölenler şölenlediği
Ve akınlarının dehşetinden sonra
Muhteşem tembelliğinde yüzdüğü yeri.
Gönenç soluk alıyor henüz hâlâ
Bomboş odalarında ve bahçelerinde;
Suları oynaşıyor, allanıyor gülleri,
Ve asmaların kıvrılıyor örgüleri
Ve altın ışıldıyor duvarlar üzerinde.
Gördüm harap kafeslerini,
Ki ardında yaşamın ilkbaharında,

Devredip kehribar tespihlerini
Kadınlar iç çekerlerdi ferahlıkla.
Ve gördüm mezarını hanın,
Son konutunu hükümdarların.
Mermer sarıktan taç giymiş
Sin üstü taşları onun,
Duru bir söylentiyle seslendirmiş,
Sandım, yazgısının tutsusunu.
Harem nerede? Nereye yitmiş hanlar?
Çevre ıssız, her şey keder vermekte,
Her şey başkalaşmış.. ama bunlarla
Değildi yüklü o zamanlar yürek:
Fıskiyelerin şırıltısı, güllerin soluyuşu
İstemedен eğimlenmiş unutulmaya,
Ve istemedен teslim oldu us
Sözle anlatılmaz bir heyecana,
Uçan gölge halinde saray boyunca
Beliriyor yitiyordu karşımda bir kız!

Kimin, ah dostlar, gördüm gölgesini?

Deyin: Kimin nazlı tasviri

O zaman ısrarla izledi beni,

Karşı konulmaz, kaçınılmaz?

Mariya'nın berrak ruhu mu

Doğdu bana, Zarema mı yoksa

Kıskanç soluyup savruluyordu

Issızlanmış harem boyunca?

Böyle tatlı bir başka bakış

Ve dünyasal güzellik daha anımsıyorum,

Hep ona uçuyor benim gönlümün usu,

Bu sürgünlüğümde ona özlem doluyum...

Çılgın! Yeter! Dinsin çırpınışın,

Deşme külünü beyhude özlemlerin,

Mutsuz aşkın başkaldıran düşlerine

Ödendi artık senin haracın,

Yorgun tutsak, diril,

Ne kaldı zincirlerinle vedalaşmana

Ve dünya üstünde gururlu lirinle

Kendi çılgınlığını şarkılamana?

Esin tanrıçasına, barışa tapınan

Ben unutup ünü ve sevdayı,

Oy, Salgir'in sevinçli kıyıları!

Yeniden görürüm sizi yakında.

Gelirim içrek anılarla donanmış,

Yalı boyu dağlarının eğimine,-

Ve mutlandırır benim tutkulu bakışımı

Kırım denizinin dalgaları yine

Büyüleyici ülke! Şöleni gözlerin!

Can dolu her şey orada: Tepeler, ormanlar,

Kehribarı ve yakutu asma üzümünün,

Koyakların sarmalayan alımlılığı

Ve akarsuyla kavakların serinliği...

Gezginin duyusunu çağırır her şey,

Dingin sabahın sessizliğinde,

Dağların arasında, yalı yolu üstünde

Alışkınca atı koşarken,

Yeşile dönen özsü capcanlı

Karşısında ışıldar ve şırıldarken

1821-1823

Çingeneler

Çingenerler gürültülü yığınlarıyla
Besarabya kırlarında göç ediyorlar.
Bugün bir su yamacında obalarıyla
Onlar harap çergelerde geceliyorlar.
Özgürlük gibi, konakları sevinç dolu
Ve barışçıl uykuları gökler altında;
Yarım asılı kilimlerle örtülü
Arabaların tekerleri arasında
Yanıyor ateş. Bir aile ocağın yanında
Akşam aşını pişiriyor. Yüzünde çayırın
Otlanıyor atlar. Çergenin ardında
Açıkta yatıyor evcil bir ayı.
Her şey dipdiri bağrında bozkırın:
Sabahleyin kısa yolculuğuna hazır
Çingene yuvalarının barışçıl tasası,
Kadınların şarkıları, çocuk bağırışları,
Ve yürüyüş örsünün çınıltısı.
Ama sonra üzerine göçebe kampının
İniyor uykulu bir sessizlik,

Sadece duyuluyor ıssızlığında kırların

Köpek havlaması ve at kişnemesi.

Her yanda alazlar sönmüş,

Her şey dingin, ay parıldıyor

Bir başına yücelerinden gökyüzünün

Ve sessiz obayı aydınlatıyor.

Yaşlı bir adam çergesinde uyumuyor;

Son ısıısıyla ateşin ılınmış,

Karşısında korların oturuyor o,

Ve gecenin buğusuyla puslanmış

Bozkırın derinlerine doğru bakıyor.

Yaşlı adamın körpe kızı

Issız kırlarda gezintiye çıkmış,

Kız gönlünce çapkınlığa alışmış,

Döner, ama artık gece,

Ve artık ay terkeder birazdan

Uzak göklerin bulutlarını,
Zemfira hâlâ yok; ve soğuyor bir yandan
Yavan yemeği ihtiyarın.

Ve işte geliyor. Kırdan peşinden
Yetişmeye çalışıyor bir delikanlı;
Genç adam tanıdık görünmüyor çingeneye.

"Babacık," - diyor, açıklıyor genç kız, -
"Konuk getiriyorum; onu tepenin

Ötesinde tenhada buldum

Ve bu gece obamıza çağırdım.

Çingene olmayı diliyor bizim gibi;

Ardından yasalar kovalıyormuş,

Ama arkadaş olacağım ona ben,

Adı Aleko, nereye olursa olsun

Yanımda yürümeye amade."

Yaşlı Adam:

Memnun oldum. Sabaha dek bizim

Gölgeliği altında kal çergemizin

Yahut bulun bizde daha uzun zaman,
Nasıl dilersem. Ben hazırım
Bölüşmeye ekmeğimizi ve barınağımızı.
Bizim ol, alış bizim yazgımıza,
Gezgin yoksulluğumuza ve özgürlüğümüze -
Aynı arabada yola çıkarız
Yarın sabahleyin şafak sökerken;
İstediğin zanaatı eyle:
İster demir döv ya da şarkı söyle
Ve ayı ile köyleri dolaş istersen.

Aleko:

Kalıyorum.

Zemfira:

Benim olacak o,
Benden onu kim koparabilir?
Ama gece oldu... Yeni ay
Ağdı; karanlığı örtündü kırlar,

Ve uyku bürüyor Şimdi gözlerimi...

Işıdı. Geziniyor yaşı adam
Sessiz çergenin dolayında usul.

"Kalk, Zemfira: Güneş doğmada,
Uyan, konuğum! vakit oldu!..

Bırakın keyif uykusunu çocuklar!.."

Ve gürültüsü halkın çevreyi sardı;
Çergeler toplandı; arabalar
Yolculuğa başlamaya hazır.

Her Şey birlikte kımıldadı, işte deviniyor
Kalabalık yalpalayıp ovanın düzünde.

Merkepler asma selelerle üstünde

Oynayan çocuklar götürüyor;

Kocalar ve kardeşler, kızlar ve karılar,

Yaşlısı ve genci iz ize yürüyor;

Çığlık, patırtı, Çingene nakaratları,

Ayının homurtusu, onu bağladıkları

Zincirlerin dayanılmaz Őakırtısı,

Pılıpırtıların parıldayan alacalığı,
Yaşlıların ve çocukların çıplaklığı,
Gayda çağıltısı, teker gıcirtısı,
Köpeklerin havlayışı ve uluyuşu,
Her şey kıt, yabancı, her şey ahenksiz,
Ama her şey öyle dirice keyifsiz,
Bizim ölgün gönençlerimizden öyle yoksun
Ve bu amaçsız yaşama öyle yabancı ki,
Tıpkı kölelerin biteviye ezgileri gibi!

Delikanlı umutsuzca seyrediyordu
Ovada terkedilen yerleri
Ve kaderinin gizli nedenlerini
Yorumlamaya cesaret edemiyordu.
Siyah gözlü Zemfira onun yanı sıra,
Şimdi o, dünyanın özgür bir yaşayanı,
Ve neşe içinde baş ucunda güneş
Işıldıyor görkemiyle gün ortasının;
Ya nedir delikanlının yüreğini sarsan?

Nasıl bir tasayla bitkin düşmüş?

Tanrı'nın küçük kuşu bilmiyor

Ne emek, ne bir tasa;

Çırpınışlar içinde kurmuyor o

Uzun ömürlü bir yuva;

Uzun gecelerde dalga uyuyor;

Kırmızı güneş yükseliyor,

Kuş Tanrı sesine kulak veriyor,

Coşuyor ve şarkı söylüyor.

Doğanın güzel çağı baharın peşinden

Yürüyüp geçiyor yakıcı yaz -

Ve ıslak günleri sisler içinde

Getiriyor geç kalan güz:

Sıkıntı insanlara, insanlara tasa;

Küçük kuş ötesinde mavi denizin

Uzak ülkelere, sıcak diyarlara

Uçuyor yeniden bahara değin.

Tasasız kuşcağıza benzeyen
O, göçebe sürgün de,
Güvenilir bir yuva tanımamıştı
Ve hiçbir şeye bağlanmamıştı
Her yerden bir yolu geçerci,
Her konakta bir gölgelik örter üstünü;
Sabahları uyanırken, gününü
Tanrı iradesine teslim ederdi
Ve yaşamın kendine özgü derdi
Çalkayamıyordu yüreğinin ölgünlüğünü.
Kimi zaman büyüdü şanın
Uzak yıldızı onu çelerdi;
Birdenbire gönlüne bazen
Doğuyordu refah ve eğlenceler;
Kimsesiz başının ufkunda
Çok zaman gök gürlendiği oluyordu;
Ama o, kaygısızca boralarda
Ya da yıldızlar altında uyuyordu.

Ve yaşıyordu, dinlemeden buyruklarını

Hileci ve kör yazgının;

Ama Tanrım! Nasıl da tutkular oynadı

Yumuşak başlı ruhuyla onun!

Nasıl bir dalgayla kaynıyordu

Onun acılarla bitkin göğsü!

Çoktan mı, ne kadar yatışmış durur?

Taşarlar ama onlar: Görürsünüz!

Zemfira:

Anlat, cancağızım, bana: Acınmıyor musun

Sonsuzca vazgeçtiğin her şey uğruna?

Aleko:

Nedir, vazgeçtiğim sonsuzca?

Zemfira:

Yani, anlıyorsun:

Kentler, insanları atayurdunun.

Aleko:

Acınmak niye? Sen hiç bildin mi,

Gün oldu sen hiç düşledin mi

Bunaltıcı kentlerin boyunduruğunu!

Orada surların yığını içinde insanlar,

Sabahın tazeliğini soluyamıyorlar,

Duyamıyorlar çimenlerin bahar kokusunu,

Düşünceyi kovalıyor, utanç duyuyorlar sevgiden,

Alıp satıyorlar kendi özgürlüklerini,

Putların boyun büküyorlar önünde

Ve para diliyorlar zincirlerle bir.

Nedir vazgeçtiğim? Heyecanı aldatışların,

Peşin kanıların kör yargısı,

Kovalayışı çıldırmış yığınların

Ya da muhteşem bir yüzkarası.

Zemfira:

Ama orada saraylar nasıl görkemli,
Orada rengarenk halılar,
Orada oyunlar, ışıltılı şölenler var,
Kızların giyimi orada ne kadar zengin!..

Aleko:

İşıltılı eğlenceleri uzak dursun!
Sevgi olmayan yerde, olmaz neşe de.
Kızlarsa... Sen onlardan çok daha hoşsun
Gösterişli giysilerden yoksun,
İnciler, gerdanlıklar yokken göğsünde!
Değişme sen, benim canım, sevecenim!
Bense... Yaşamda aşkı ve özgürlüğü
Seninle paylaşmak biricik dileğim.
Paylaşmak bu gönüllü sürgünlüğü!

Yaşlı Adam:

Bizi seviyorsun, yetişinse de

Varlıklı bir halkın arasında.

Özgürlük her zaman tatlı gelmez ama

Bitip büyüyenlere gönenç içinde.

Bizde bir söylence var:

Çar bir zamanlar sürgün etmişti

Aramıza güneyli bir ihtiyarı.

(Eskiden biliyordum, unuttum şimdi

Onun bilmecemsi tuhaf lakabını.)

Geçkin yaşlarında bulunuyordu artık,

Ama iyicil ruhuyla genç ve diriydi -

Harikulade şarkı yeteneği vardı,

Suların çağılıtısına sesi benzerdi -

Ve herkes pek sevmiştir onu,

Yaşıyordu Tuna'nın kıyılarında,

Kimselerin incitmeden gönlünü,

İnsanları büyüleyerek şarkılarıyla;

Dupduruydu niyetlerinden yana,

Çocuklar gibi zayıf ve sıkılgandı;
Yedi kat yabancı insanlar ona
Av avlıyor ve balık tutuyorlardı;
Buzlandığı zaman coşkun nehir
Ve savrulduğu zaman kış kasırgaları,
Yumuşak postlarla bedenini
Kaplıyorlardı kutsal ihtiyarın;
Ama yaşamda üzüncülerine yoksunluğun
Alışmayı başaramıyordu hiçbir zaman;
Yurtsuzlanmıştı, kupkuru ve solgun,
Diyordu ki, tanrısal gazap
Onun cezalandırmış işlediği suçu...
Bekliyordu yetişmesini bir kurtuluşun.
Ve kutsuz, daima özlem çekiyordu,
Dolaşırken Tuna'nın kıyılarında,
Acı acı gözyaşları döküyordu,
Uzaklardaki kentini anımsamayla,
Ve tutsu söyledi, ölümünden sonra
Güneye götürsünler diye

Yurt özlemi çeken kemiklerini,
O yabancı toprağın ölümle de
Huzura ermeyen konuklarını!

Aleko:

İşte bu, yazgısı senin oğullarının,
Ey Roma, ey çınlayan küre!...
Sevginin şarkıcısı, şarkıcısı tanrıların,
Söyle sen bana, nedir şan?
Sin uğultusu, övgü sadası mı,
İsli bir gölgeliğin altında yoksa
Yabanıl bir Çingenenin anlatısı mı?

İki yaz geçti. Öyle dolaşıyorlar
Yine Çingener barışçıl topluluğuyla;
Dirlikle ve konukseverlikle karşılaşıyorlar.
Onlar eskisi gibi yine her yanda.
İtmiş bukağlarını aydınlanmanın,

Aleko özgür tıpkı onlar gibi;
Kaygısızca ve hayıflanmasız
Yürütüyor göçebe günlerini.
Hep aynı Aleko o ve aynı aile;
Geçmiş yıllarını anmaksızın bile,
Benimsedi Çingene törelerini.
Seviyor gölgeliğini konaklarının,
Ve sonsuz avarelik tutkularını,
Ve yoksul, çınıltılı dillerini.
Öz mağarasından kaçkın bir ayı
Tüylü konuğu onun çergesinde,
Kasabalarda, kırsal yol boyu
Bir Moldava avlusunun önünde
Temkinli bir kalabalığın karşısında
Hem külfetle dansediyor, hem böğürüyor,
Hem de usanç veren zincirini kemiriyor;
Yaşlı adam dayanıp yolculuk sopasına
Tembel tembel tef çalışıyor,
Aleko bir şarkıyla ayıyı taşıyor,

Zemfira halk arasında dolaşıyor

Ve onların gönülden haracını alıyor.

Gece indiği zaman hep üçü bir

Piştiriyorlar derilmemiş darılarını;

İhtiyar uyuyunca, yolunda her şey...

Çergenin altı sessiz ve karanlık.

Bahar güneşinin altında ihtiyar

Isıtıyor soğumaya duran kanını;

Salıncakta bir aşkı şarkılıyor kızı.

Aleko dinliyor ve rengi sararıyor.

Zemfira:

Yaşlı koca, hırçın koca

İster kes, yak ister,

Sapmam; korkmuyorum

Ne bıçaktan, ne ateşten.

Nefret ediyorum senden,

Çekinmiyorum senden:

Ben başkasını seviyorum,

Ölüyorum onun sevgisinden.

Aleko:

Sus. Usandım şarkıdan,

Yabanıl şarkıları sevmiyorum.

Zemfira:

Sevmiyorsun? Bana ne bundan!

Ben şarkımı kendim için söylüyorum.

İster kes, yak ister;

Hiçbir şey söylemem;

Yaşlı koca, hırçın koca,

Onu bilemezsin sen.

Bahardan diri o,

Yaz gününden ateşli;

Nasıl genç ve cesur!

Nasıl seviyor beni!

Onu nasıl sardım

İssızlığında gecenin!

Nasıl güldük o zaman

Ak saçlarına senin!

Aleko:

Sus, Zemfira! Usandım iyice...

Zemfira:

Öyleyse, şarkımı anladın mı?

Aleko:

Zemfira!

Zemfira:

Özgürsün kızmakta istediğince,
Sana dair söylüyorum ben şarkımı.

Uzaklaşıyor ve şarkı söylüyor: Yaşlı koca vb.

Yaşlı Adam:

Evet, anımsıyorum, anımsıyorum, bu şarkı

Yakılmıştı ta bizim çağlarımızda.

Bu dünyanın neşesinde nicedir artık

Böyle söylene gelmede insanlar arasında.

Kagul bozkırlarında göçtüğümüz sıra,

Kış gecelerinde bazen olurdu,

Kızını sallarken ateşin karşısında

Benim Mariula söylerdi bunu.

Usumda benim geçmiş yıllar

Saatten saate daha belirsizlenmede;

Ama bu şarkı işlemiş bir yarayla

Belleğimde benim en derinlere.

Her Şey sessiz; gece. Ay ıŐıŐıyla sÜslÜ

GÜneyin açık-mavi ufukları.

Zemfira uyandırdı ihtiyarı:

"Ah, babam! Aleko bu gece ÜrkütÜcÜ.

Dinle, arasında ağır uykusunun

İnleyiŐlerini ve hıŐkırıklarınını onun."

Yaşlı Adam:

Dokunma. Korum suskunluŐunu.

Bir Rus sÖylencesi duymuŐtum:

Şimdi, bu yarı gece zamanında

Uykuda daraltırmıŐ insanın soluŐunu

Ev perileri; tan aŐarmadan Önce

GiderlermiŐ. Sen otur benim yanımda.

Zemfira:

Baba! Zemfira! diye mırıldanıyor.

Yaşlı Adam:

Gönlünde onun dünyalara değersin sen;

O, uykusunda bile seni arıyor.

Zemfira:

Geçti, soğudum sevgisinden,

Sıkıldım; yüreğim özgürlük diliyor,

Artık ben... Ama sus! Duyuyor musun sesini?

Başka bir adı ünlüyor...

Yaşlı Adam:

Kimin adını?

Zemfira:

Duyuyor musun? Kısık inleyişini

Ve diş gıcirtısını kızgın!.. Bu fena!..

Onu uyandıracığım...

Yaşlı Adam:

Boşuna,

Gece perisini kovma,

O kendisi gider...

Zemfira:

Yatakta döndü,

Doğruldu, sesleniyor bana... Uyandı,

-Ona gidiyorum, hoşçakal, uyu.

Aleko:

Neredeydin?

Zemfira:

Babamla oturdum.

Seni bir peri bunaltıyordu;

Düşünde acılar yakıyordu

Ruhunu; beni korkuttun:

Dişlerini gıcırdatıyordun uykuda

Ve beni çağırıyordun.

Aleko:

Sen, düşüme girdin,

Gördüm, aramızda bizim güya...

Ürkünç düşler gördüm!

Zemfira:

İnanma aldatıcı düş görmelere.

Aleko:

Ah, inanmıyorum gerçekliğine hiçbir şeyin:

Ne düşlere, ne tatlı ant vermelere,

Hatta inanmıyorum yüreğine senin.

Yaşlı Adam:

Niçin sen, genç divane,

Niçin ah ediyorsun her an?

Burada insanlar özgür, gökyüzü aydın,

Ve kadınlar ün salmış güzelliğiyle,

Ağlama: Keder bitirir seni.

Aleko:

Baba, o artık sevmiyor beni.

Yaşlı Adam:

Tasa etme, dostum; o daha bebek.

Değil bu kederin senin usa uygun:

Sen ıstıraplı ve çetin seviyorsun,

Kadın yüreğiye, eğlenerek.

Bak: Uzak gök kemerinin engininde

Özgür başına dolanıyor ay;

Bütün doğaya yolu üzerinde

Eşitçe pırıltısını döküyor o.

Her bulutu gözlüyor özenle,

Her birine gür aydınlık veriyor

-İşte bak,- geçti bir diğerine;

Onu da ama az süre ziyaret ediyor.

Kim gökte aya sınır gösterebilir,

Ona diyebilir dur, orası yerin!

Taze kızın gönlüne kim söyleyebilir,

Yalnızca birini sev, başkalaşma sen?

Tasa etme.

Aleko:

Nasıl da seviyordun.

Nasıl, bana sevecen hayranlığıyla,

Kırların dingin ıssızlığında

Gece saatlerini geçiriyordu!

Çocuksu sevincine bürülü,

Candan cıvıltılı sesiyle

Ya da estiren öpüşüyle

Nasıl da benim gam yükümü

Bir anda dağıtmaya yetiyordu!..

Ve neylenir? Zemfira sevgiden döndü!

Benim Zemfiram artık soğudu!..

Yaşlı Adam:

Dinle: Yaşadığım bir olayı diyeyim,

Ben öz öykümü sana nakledeyim.

Çok, çok zaman önce, Tuna kıyısını

Tehdit etmemişken henüz tecim -

(Nasıl tazeleniyor, görüyorsun,

Aleko, yine benim eski acım.)

Bizler padişahıtan korkardık o zamanlar;

Ve Bucak'ı bir paşa yönetiyordu

Yüksek kulelerden Akkerman' da.

O yıllar pek gençtim; ruhum

Coşkuyla kaynıyordu o devirde;

Ve o sıralar henüz saçlarımda

Ak yoktu bir tel bile, -

Güzel genç kızların arasında

Biri vardı... Nice zaman seyrettim,

Güneşle bakıştığımız gibi hayranlıkla,

Ve sonunda onu benim addettim...

Ah, gençliğim benim, nasıl hızla

Balkıdı bir düşlemde akan yıldızca!

Tükendiniz ama siz, aşkın çağları,

Daha da çabuk: bir yıl sevdi beni yalnızca,

Yalnızca bir yıl boyu sevdi Mariula.

Bir ara Kagul suları yöresinde

Yabancı bir obaya raslamıştık;

Çözmüşlerdi o Çingenerler çergelerini

Bir dağ eteğinde yanında bizimkilerin,

İki gece birlikte konaklamıştık.

Kalkıp gittiler bunlar üçüncü gece, -

Ve, küçücük kızını koyup geride,

Gitti, takılıp peşlerine benim Mariula.

Ben tatlı uyuyordum; tan aydınlığıyla

Uyandım, baktım kadınım yok:

Ararım, seslenirim, imi bile kayıp.

Özleyip ağlıyordu Zemfira,

Ağladım ben de, o zamandan beri

Dünyanın soğumuşum bütün kızlarına;

Asla aralarında benim gözlerim

Seçmedi kendime bir yaşam yoldaşı,

Ve yalnız ve boş yıllarımı

Artık kimselerle paylaşmadım.

Aleko:

Peki, nasıl oldu sen koşmadın

İzinden hemen o uygunsuzun

Ve hem o yağmacıların, hem o soysuzun

Yüreğine hançeri saplamadın?

Yaşlı Adam:

Ne diye? Gençlik kuşlardan daha özgür;

Zaptetmek aşkı kimin elinde?

Sevinç sırasıyla herkese devrolur;

Olmuş bulunan, artık olmaz yeniden.

Aleko:

Değilim ben öyle. Hayır, savaşmadan

Bağışlamam kimseye kendi haklarımı!

Bari öcümle olsun tat alırım.

Yo, hayır! Uyurken düşman

Onu bulsam uçurumu başında denizin,

Yemin olsun, burada o iblisin

Bedenine tekmem aman tanımazdı;

Denizin dalgalarına, ürkü duymaksızın,

O savunmasız itiverirdim;

Ve ansızın uyanışının korkusunu

Öfkeli bir kahkahayla perçinlerdim,

Ve uzun süre düşüş uğultusu

Bana tat ve gülme verirdi.

Genç Çingene:

Bir daha... Bir öpüş daha...

Zemfira:

Vakittir. Kocam kıskanç ve huysuz.

Çingene:

Bir... veda için... ama doyasıya!

Zemfira:

Hoşçakal, gelmeden o henüz.

Çingene:

Söyle, ne zaman yeniden buluşacağız?

Zemfira:

Ay battığı zaman, bu gece,

Tepenin ardında, üzerinde sinliğin...

Çingene:

Atlatıyor! Gelmeyecek!

Zemfira:

İşte o! Kaç!... Geleceğim, sevgilim.

Aleko uyuyor. Bulanık

Bir görüntü usunda kıpırdıyor;

Bir çığlıkla karanlıkta uyanıp

Kıskançlıkla kolunu uzatıyor;

Ama ürperen kolu onun

Dolanıyor soğuk örtülerde,

Kadını uzaklarda Aleko'nun...

Sarsıntıyla doğruldu ve kulak veriyor...

Her şey sessiz, içini ürkü sarıyor,

Bedeninde ateşler ve buzlar koşuyor;

Kalkıyor, çergeden çıkıyor dışarı,

Korkunç o, dolaşüyor çevresini arabaların;

Her şey durgun; kırlar susuyor;

Karanlık; ay sislerin ötesine ağmış,

Belli belirsiz çıtlıyor oyuncu ışığı yıldızların,

Belli belirsiz çiyde seçilen ayak izleri

İlerdeki tepelerin ardına uzanmış:

Sabırsızlık içinde ivedi yürüyor o,

Uğursuz izin çektiği yere doğru.

Yolun sonunda, arkada,

Ağarıyor belli belirsiz önündesin...

Oraya doğru dermansızlanan ayakları
Sürünüyor, bir önseziyle bitkin,
Dizleri titriyor, titriyor dudakları,
Yürüyor.. ve birden.. düş mü bu yoksa?
Birdenbire görüyor yakında iki karaltıyı
Ve fısıltıları duyuyor tam yanibaşında,
Üzerinde kirletilen sinliğin.

1. ses:

Yeter...

2. ses:

Kal biraz...

1. Ses:

Yeter, sevgilim.

2. Ses:

Hayır, hayır, kal, sabah edelim.

1. ses:

Geç oldu.

2. ses:

Ne kadar ürkekçe seviyorsun.

Bir dakika!

1. ses:

Sen mahvedersin beni.

2. ses:

Bir dakika!

1. ses:

Ya benim yokluğumda

Uyanırsa kocam?..

Aleko:

Uyandım ben.

Nereye! Öteye adım atmayın siz ikiniz;

Siz mezarın üstünde de rahat edersiniz.

Zemfira:

Canım, sen kaç, kaç...

Aleko:

Yerinde kal!

Nereye, güzel delikanlı?

Yıkıl!

Hançeri ona saplıyor.

Zemfira:

Aleko!

Çingene:

Ölüyorum...

Zemfira:

Aleko, öldüreceksin onu!

Bak: Bütün bulandın kana!

Oy, ne yaptın sen?

Aleko:

Hiçbir şey.

Şimdi solu aşkıyla onun.

Zemfira:

Hayır, tamam, korkmuyorum senden!

Tehditlerine senin aldırmıyorum,

Öldürmene senin lanet olsun...

Aleko:

Peki, öl sen de!

Onu da hançerliyor.

Zemfira:

Ölürüm sevgisinden...

Doğru, tan kızılığıyla aydınlanmış,

Işıldıyordu. Aleko tümseğın ötesinde,

Elinde hançeriyle, kana bulanmış,

Sin taşının duruyordu üzerinde.

Önünde ölü bedenler uzanıyordu;

Katilin müthiştı çehresi.

Korkmuş Çingeneler toplanıyordu

Çevresinde ürkülü kalabalığıyla.

Yanda bir mezar kazıyorlardı.

Yas dizisiyle yürüyordu kadınlar

Ve ölülerin gözlerini öpüyorlardı.

Yaşlı baba oturuyordu tek başına

Ve bakıyordu ölmüş olan kızına

Dilsiz bir kederin durgunluğuyla.

Kaldırdılar cesetleri, taşıdılar

Ve genç çifti yerin

Soğuk sinesine yatırdılar.

Aleko uzakta seyrediyordu

Her şeyi... Ve örttüğünde ölülerin

Üzerini son avuç toprak

O, suskun, usulca eğildi

Ve kayadan otlara devrildi.

O zaman yaşlı adam yaklaşıp, dedi:

"Terket bizleri sen, mağrur kişi!

Bizler ilkeliz, yok yasalarımız,

Biz insanı parçalamıyoruz, biz asmıyoruz -

Bize yok gereği kanın ve ıstırabın -

Ama bir caniyle yaşamak istemiyoruz...

Sen ilkel baht için doğmamışsın,

Sen kendine özgürlük diliyorsun yalnız;

Bize dehşet verir düşünüşün senin:

Biz korkağız ve iyi ruhumuz,

Sen kötü ve cesursun, terket bizleri,

Elveda, esenlikler seninle olsun."

Söyledi, ve gürültülü topluluğuyla

Göçebe kafilesi devindi

Konakladığı bu facia ovasından.

Ve az sonra bozkırın derinlerinde

Silindi gözden; Bir araba yalnızca,

Acıklı kilimiyle üstü örtülü

Terketmiyordu bu uğursuz düzlüğü.

Tıpkı böyle kış öncesinde bazen,

Puslu bir sabah zamanı,

Havalanır yüzeyinden kırların

Sürüsü en son turnaların,
Çıglıklarla savrulur güneye doğru,
Ve ölümcül bir kurşun yarasıyla
Biri kalır geride mahzun,
Salınıp kalır kırılmış kanadıyla.
Gece indi; gam yüklü arabada
Artık kimse ateşi kurmadı,
Artık bu gezici damda sabaha kadar
Kimse dingin uykusunu uyumadı.

Sonsöz

Büyülü gücüyle terennümün
Dumanlı belleğimde benim
Böyle canlanıyor görünümü
Bazı aydın, bazı kederli günlerin.

Cenklerin korkunç uğultusunun
Çok, çok uzun süre sönmediği,
Ve İstanbul'a Rusun
Egemen sınırlar gösterdiği,
İki başlı yaşlı kartalımızın henüz
Geçmişin şanıyla gürlediği ülkede
Bir zaman bozkırın derinlerinde
Yol boylarında kadim konakların
Rasladım ben uysal özgürlük çocukları
Çingenelerin barışçıl kabilelerine.
Tembel topluluklarının peşinde
Epey zaman bozkırda dolaştım,

Basit yemeklerini paylaştım
Ve uyudum ateşlerinin başında.
Ağır ağır ilerleyişlerinde sevdim
Şarkılarının sevinçli tınılarını,
Ve uzun zaman şirin Mariula'nın
Zarif adını heceledim.
Ama sizin de mutluluk yok aranızda,
Doğanın yoksul oğulları!
Sizin de çergelerinizin altında
Azaplı uykular barınıyor,
Sizin de belalardan kurtulmadı
Göçebe gölgelikleriniz bozkır ortasında,
Her yerde uğursuz tutkular,
Ve yok bir savunma yazgı karşısında.

Bakır Atlı

Petersburg Öyküsü

Önsöz

Bu öyküde anlatılan olay gerçeğe dayanıyor.

Nehir taşması felaketinin ayrıntıları o zamanın dergilerinden alındı. Meraklısı, V.N. Berh'in hazırladığı habere bakabilir.

Giriş

Issız dalgaların vardığı kıyıda,
Bürülü yüce düşüncelere, o ayaktaydı.
Ve bakıyordu uzaklara. Önünde geniş
Akıyordu nehir. Sularda bir kayık
Mecalsiz süzülüyordu yalnız başına.
Yosunlu, balçık kıyıları boyu
Seyrek kulübeler kararıyordu,
Sefil Karelyalının sığınağı damlar;
Sisler içinde yiten güneşin tutuk
Işınlarının eremediği orman
Çepeçevre uğulduyordu.

Ve düşünüyordu o;
Buradan İsveçliyi edeceğiz tehdit,
Bir kent konuşlanacak burada
Kibirli komşunun düşmanlığına inat.
Burada yazgılamıştır açmaya bizi,
Doğa, Avrupa'ya doğru penceremizi¹

Ve sağlamca basmaya denizin eşiğine.
Buraya doğru yeni dalgaları aşacaklar
Bize konuk olacaklar bütün bayraklar,
Ve şölenler kuracağız enginler üzerinde.

Yüz yıl geçti ve genç kent,
Bezeği ve harikası yarıgece lkelerinin,
Bataklık balçığı, orman karanlığı içinden
Gururla ve görkemle yükseldi;
Doğanın vey oğlu Finli balıkçının
Acılar içinde bir zamanlar
Engin kıyıları boyunca yapayalnız,
Diplerin bilinmez sularına
Harap ağlarını attığı yerde şimdi
Yükseliyor sarayların ve kulelerin
Zarif kütleleri; şimdi gemiler
Dünyanın dört bir bucağından sürülerle
Zengin iskelelere doğru süzülüyor;
Granitten giysilere bürülü Neva;

Suların üzerine asıldı köprüler;
Koyu yeşil bağlarla bahçelerle
Adaları sarmalandı Neva'nın,
Ve yanında genç başkent
Solgun kaldı yaşlı Moskova
Taştan giysileriyle bir dul gibi
Yeni çarichenin karşısında.

Seviyorum seni Petro'nun yaratısı,
Seviyorum senin ağır, ölçülü görüntünü,
Neva'nın egemen aşkını,
Kıyılarında granitlerini onun,
Parmaklıklarının dökme oyasını,
Senin düşlemlerini gecelerinin
Duru karanlığını, aysız ışıltısını,
Ben odama çekilmiş, şiirlerimi
Kandilsiz yazarken ve okurken,
Ve uykulu yüceleri aydınlanırken
Boş caddelerin, dökerken ışıklarını

Amirallik dairesinin kulesi,
Ve gece salmadan karanlığını
Altın ışıltılı gökkubbeye
Gündoğumu kovalarken gündoğumlarını
Sadece yarım saatler bırakıp geceye.²
Seviyorum senin amansız kışının
Kıpırtısız havasını ve ayazlarını,
Geniş Neva boyunca kızakların koşusunu,
Kızların gülden aydın yüzlerini,
Ve pırlıtını ve uğultunu ve balo söyleşilerini,
Bekâr meclisi saatleri boyunca
Hışirtısını köpüklü kadehlerin
Ve mavi yanışlı alevini punçun.
Marsovo Pole eğlencelerinin
Seviyorum savaşkan canlılığını,
Yaya ordusunun ve atlıların
Göz kamaştıran birörnek alımlılığını,
Onların dalgalanan düzenli saflarında
Sancakların utkulu yalpalayışını,

Kurşun boydan boya delmiş çarpışmada

O bakır miğferlerin ışıltısını.

Seviyorum ordular başkenti,

Senin kalenin dumanını ve uğultusunu,

Yarıgecenin çariçesi

Oğul sunduğu sıra çar sarayına

Yahut düşmana karşı bir utkusunu

Kutlamaktayken yeniden Rusya,

Yahut parçalamış mavi buzunu,

Neva onu sürüklerken denizlere

Ve sevinirken baharı duyumsamayla.

Çalımlan, Petrolarin kenti ve sarsılmadan

Rusya gibi, dur ayakta,

Seninle varsın barış tutsun

Yenilmiş olan doğa belası da;

Düşmanlığını ve kadim tutsaklığını

Finlandiya'nın dalgaları varsın unutsun

Ve bozmasın nafile hıncıyla

Petronun ebedi uykusunu!

Dehşetli bir zaman yaşandı,
Anıları o zamanın taze henüz...

Sizin için dostlarım, o günlerin

Başlıyorum anlatmaya öyküsünü.

Ama hüzünlü olacak öyküm benim.

Birinci bölüm

Kederli Petrogard'ın ufkunda
Kasım soluyordu güz soğuşunu.

Düzgün setlerinin kenarlarına

Sıçrayıp uğultulu bir dalgayla,

Hasta gibi çırpınıyordu Neva

Rahatsız yatağında acılarla.

Artık geç olmuştu, hava karanlıktı;

Camda dövünüyordu yağmur kızgınlıkla,

Ve acı ıslıklarla esiyordu rüzgâr.

O sıra konukluktan henüz yeni

Dönmüştü evine genç Yevgeni...

Öykümüzde biz kahramanımızı

Bu adla çağıracağız. Tınısı hoş

Duyuluyor onun ve eski dost

Bu adla üstelik kalemim benim.

Lakabı onun bize gerekli değil,

Olabilir ki evvel zaman içinde

Kahramanımız bizim ışıldamıştır
Ve Karamzin'in kalemi ucunda
Yurtsal söylencelerle çınıldamıştır;
Ama şimdi o unutuldu çoktan
Toplumda ve dillerde. Kolomna'da
Yaşar ve bir yerlerde hizmettedir,
Soylulardan utanır ve üzülmez hiç
Artık yaşamda olmayan hısımlarına
Ve unutulmuş eski zamanlara.
Ve işte, evine dönen Yevgeni
Paltosundan sıyrıldı, soyundu yattı.
Ve epey zaman uyuyamadı
Çalkantısında türlü düşüncelerin.
Ya neler düşünmekteydi o? Neler
Düşünebilir, yoksuldu, güçlüklerle
Yaşamda nasıl sağlayabilirdi
Hem bağımsızlığını, hem onurunu,
Us ve varsıllık bağışlayabilirdi
Oysa ona Tanrı. Zira vardı

Yaşamları ağırlıksız çok daha

Nice aylak, o kadar akli kısa,

Avare nice mutluluk erbabı!

Düşünüyordu, sadece iki yıldır çalıştığını;

Ve yine düşünüyordu, yatışmadığını

Havaların bir türlü; nehrin suları

Hep daha kabarmıştı; sanmıyordu o

Neva köprüleri açılmış olsun,

Ve demek sözlüsüne ulaşamayacaktı,

İki, üç gün Paraşasından ayrı kalacaktı.

Burada iç geçirdi yürek dolusu

Ve bir ozan gibi düşlere daldı:

"Evlenmek mi? Ben? Niçin olmasın?

Evlilik çetindir, kuşkusuz;

Ama olsun, gencim, güçlüyüm,

Hazırım çalışmaya gece gündüz;

Bir yolunu bulur önce kurarım

Kendime bir düzen ılık ve sade

Ve burada Paraş'a'yı hoş tutarım.

Belki, olur a, yıl geçer

Bir yerceğiz edinirim, Paraş'a'nın

Bırakırım ellerine yuvamızı

Ve yetişmesini yavrularımızın...

Ve koyuluruz yaşamaya, öyle ömrümüz

Boyunca el ele ikimiz yürürüz,

Ve defnederler bizi torunlarımız..."

Kapılmıştı düşlere. Ve hüzünlüydü

O gece; bir yandan diliyordu,

N'olurdu rüzgâr inlemese umutsuz öyle

Ve camları dövmese yağmur

Öyle öfkeyle.

Uykulu gözlerini

Kapadı en sonu. Ve işte

Seyreliyor karanlığı yağışlı gecenin

Ve benzi uçmuş bir gün ağarıyor şimdi...³

Şimdi dehşetli gün!

Neva bütün gece

Atıldı denize doğru, tufana karşı,

Fırtınaların aşamadı şiddetli çılgınlığını

Ve kalmadı direnmeye gücü...

Sabahleyin nehir kıyıları boyunca

Halk yığıldı öbekler halinde,

Eğlendi serpintilerle, dalga dağlarıyla

Ve azgın suların köpükleriyle.

Ama körfezden bindiren rüzgârın baskısıyla

İtilmiş alabildiğine Neva

Geriye doğru devriliyordu köpüren gazabıyla

Ve adaları gömüyordu taşkınlar altına,

Fırtına daha da kasıp kavuruyordu,

Neva şişiniyordu ve uğulduyordu,

Bir kazandan halkalanmışça fokurduyor,

Ve ansızın, yabanıl hayvan gibi kuduruyor,

Saldırıyordu kente doğru. Taşkınlar önünde

Kaçıştı her şey, her şey çevrede

Birdenbire ıssızlandı, sular birdenbire

Yeraltının doldurdu mahzenlerini,
Kanallar döküldü kent bahçelerine,
Ve Triton gibi yüzeylendi Petropolis,
Beline kadar sulara gömülmüş.

Kuşatma! Saldırı! Gazaplı dalgalar,
Hırsız gibi pencerelerden ağmada. Sandallar
Bir koşu bindiriyor kıştan camlara.
Pazar tezgâhları örtülü sularla,
Kulübe enkazları, kalaslar, damlar,
Stoklanmış ticaret malları,
Solgun yoksulluğun atıntıları,
Fırtınayla sökülmüş köprüler,
Sürüklenmiş sinliklerden tabutlar
Yüzüyor caddelerin üzerinde!

Halk

Görüyor tanrısal gazabı ve azabını bekliyor.
Çaresiz! Yok oluyor her şey: ekmek ve ev bark!
Nereden edinecek?

O korkulu yılda

Rahmetli çar Rusya'yı şanla

Yönetmekte henüz. Bir balkona çıkıp

Çar orada durdu kederli, bulanık,

Ve: "Tanrısal afete çarlar

Hüküm geçiremezler" dedi. Oturdu

Düşünceler içinde acılı gözlerle

Feci musibete bakıyordu.

Taşkın birikiyordu göller halinde

Ve göllere geniş nehirler halinde

Dökülüyordu caddeler. Saray

Acıklı bir ada gibi görünüyordu.

Çar konuştu - bir uçtan bir uca,

Yakın ve uzak caddeler boyu

Tehlikeli yola coşkun sular içinde

Atıldılar çarın generalleri,⁴

Boğulmak üzere bekleyen, sularda evleri,

Ve korkuyla titreşen halkı kurtarmak için.

O zamanlar, Petro Meydanı'nda
Yükselen yeni bir yapının kenarında,
Üzerinde yüksek sahanlığın
Hazır pençesiyle, sanki canlı
Bekçi durmaktaydı iki aslan,

Mermer yırtıcının üzerine binili,
Şapkasız, çaprazlamış göğsüne ellerini,
Kımiltısız oturuyordu korkunç solgun
Yevgeni. Kendisi için değil korkmuş
Yoksul. Darmadağın, hiç duymuyordu
Doymaz dalga nasıl kabarmada
Çarpa çarpa tabanlarına onun,
Yağmur yüzünü nasıl kırbaçlamada,
Ve rüzgâr zaptolunmaz ulumalarla
Başından şapkasını nasıl uçurdu.

Onun umutsuz bakışları
Hep uzakta bir kıyıya doğru
Dikilmişti kımiltısız. Dağ başları

Gibi incinmiş diplerden öfke dolu

Ayaklanıyordu orada dalgalar ve kudurmayla

Kükürüyordu orada tufan, sürükleniyordu orada

Yıkıntılar... Orada, Tanrım, Tanrım!

Ah, ne çare! Yanıbaşcağızında dalgaların,

Orada körfezin hemen tam ağzında -

Boyasız tahta çit ve söğüt ağacı

Ve harap evceğiz; orada umudu tüm

Dul kadın ve kızı, onun Paraşası,

Onun hayalleri... Yoksa bir düş müydü

Bu gördüğü? Bir hiç miydi yoksa

Bütün hayatımız, boş bir düş gibi,

Alaya alması mı göğün yeryüzünü?

Ve Yevgeni, büyülenmiş gibi,

Sanki mermere çivilenmiş gibi,

Başaramıyor inmeyi! Çevresini kuşatmakta

Sular ve yok hiçbir şey sulardan başka!

Ve dönmüş sırtını ona,
Sarsılmayan yüksekliğinde,
Yücesinde başkaldıran Neva'nın
İleriye uzanmış eliyle duruyor
Bir put bronz atının üstünde.

İkinci bölüm

Ama sonra, doymuş yıkımlarına
Ve arsız huysuzluğundan yorgun,
Neva eğimlendi geriye doğru,
Kendi hırçınlığına olmuş hayran
Ve terkederek küçümsemeyeyle ortalarda
Bütün şikarını. Bir kıyacı aynı böyle,
Peşinde gözü dönmüş çetesiyle
Köyleri basar, keser, kırar,
Yıkar ve yağmalar; inleyişler, naralar,
Şiddet, sövgü, bağırış, ilenmeler!..
Ve çok oyalanmış da vurgunla,
İzlenmek korkusundan ve yorgun,
Haydutlar dönmektedir ivedi evlerine,
Ganimetlerini döke saça yol boyunca.

Sular çekildi ve köprüyolu
Açıldı ve Yevgenim benim
İvedi koşuyor, tutulmuş ruhu,

Umut, korku ve tasa içinde
Koşuyor yatışmaya duran nehre.
Ama dopdolu utku kutlamalarıyla,
Henüz kanıyordu hırçın dalgalar,
Ateş harlanıyordu altında sanki,
Üstlerini henüz köpükler kaplamakta,
Ve ağır solumaktaydı Neva
Cenk dönüşü dörtnal bir at gibi.

Yevgeni bakıyor: Görüyor bir sandal;
Koşuyor sandala, sanki yitik mal
Bulmuş, çağırıyor sandalcıyı.
Sandalcıysa kaygıların uzağında
Seve seve on kopek karşılığında
Geçiriyor onu acı dalgalardan.

Uzun zaman coşkun dalgalarla
Boğuştu güngörmüş kürekçi,
Saat boyu dalgaların safları arasında
Derinlere korkusuz yüzgeçleriyle

Yitebilirdi kayak ve sonunda

Erdi kıyıya.

Kutsuz Yevgeni

Bildik bir sokak boyunca koşuyor

Bildik yerlere doğru. Dolaşıyor,

Tanıyamıyor. Görünüm umutsuz!

Karşısında onun yığılmış her şey;

Her şeyi savurmuş, sürüklemiş sel;

Evceğizler eğrilmiş yanibaşında,

Bazısı tüm yıkılmış, bazılarınıysa

Yersizletmiş dalgalar; her yanda,

Sanılır ki bir savaş alanında

Bedenler serilmekte. Yevgeni

Yel gibi, anımsamadan hiçbir şey,

Istıraptan bitkin düşünceye değin

Koşuyor henüz alınmamış bir haberle,

Elinde mühürlü bir mektup gibi,

Yazgının onu beklediği yere.

Ve işte koşuyor varoş boyunca artık
Ve işte körfez ve çok yakın ev...

O ne?..

Durdu Yevgeni.

Geriye yürüdü ve döndü yine.

Bakınıyor.. yürüyor.. bakınıyor.

İşte evlerinin bulunduğu yer;

İşte söğüt, şurada kapılar bulunuyordu.

Belli, götürmüş sel. Ya ev nerede?

Ve kör bir tasayla dopdolu,

Hep yürüyor, yürüyordu çevrede,

Us yoruyordu, sesli, kendi kendine,

Ve ansızın, alnına vurdu elini,

Bir kahkaha salıverdi.

Karanlık gece

İndi çırpınan kentin üzerine;

Ama insanlar uzun süre uyumadılar

Ve uzun süre aralarında yorumladılar

Biten günü.

Sabahın ışınları,
Ötesinden yorgun, solgun bulutların
Dolandı sessiz başkent in enginlerini
Ve bulamadı artık izlerini
Dünkü felaketin; erguvan rengi
Bir zar çoktan örtmüştü şerrin üzerini.
Her şey girdi alışkın düzenine.
Artık özgür caddeler boyunca
Yine o soğuk duyarsızlığıyla
Deviniyordu halk. Memur tayfası,
Terkedip gece sığınağını,
Görevine yürüyordu. Cesur madrabaz
Açıyordu umutsuzluğa bırakmadan kendini
Neva'nın yağmaladığı mahzenini,
Çıkarmak üzere fırsat bulur bulmaz
Acısını ağır zararının. Avlular boyunca
Sandallar seferler etti.

Kont Hvostov,

Göklerin o sevgili şairi başlamıştı bile
Şarkılamaya ölümsüz dizeleriyle
Şimdiden Neva kıyılarının bahtsızlığını.

Ama benim acınası, acınası Yevgenim...

Ne çare! Onun örselenen usu

Müthiş sarsıntıların karşısında

Dayanamadı. İsyankar uğultusu

Neva'nın ve rüzgârın parçalandı

Kulaklarında. Suskunca dolu

Ürkünç düşüncelerle, o yurtsuzlandı.

Bir düş derinlerini kemirmedeydi.

Haftalar geçti, aylar, Yevgeni

Evine artık hiç uğramıyordu.

Onun ıssız kalan köşesini,

Evin sahibi bekleyip süresini,

Yoksul bir şaire kiraladı.

Gelmiyordu Yevgeni varını yoğunu

Almaya. Oldu yabancı az zamanda

Bu dünyanın. Gün boyu yaya dolanıyordu.

İskelede uyuyordu: Pencereleden

Uzatılan bir lokmayla doyuyordu.

Aşınan giysileri hızla sırtında

Paralandı ve çürüdü. Taşlıyorlardı

Kötü yürekli çocuklar ardı sıra.

Çok zaman arabacıların kırbaçları

Buluyordu onu. Çünkü artık yolları

Seçemiyordu hiç; artık sanılır

Fark edemiyordu. Olmuştu sağır

Benliğinden bir tasanın uğultularıyla.

Ve böylece kutsuz çağını ardından

Sürüyordu, ne hayvan, ne insan,

Ne şu, ne bu, ne bir üyesi dünyanın,

Ne de ölü bir görüntüydü o...

Vaktin birinde uyuyordu

Neva iskelesi önünde. Artık yaz günleri

Güze dönmüştü. Soluk alıyordu

Bozuk bir rüzgâr. Somurtkan sallanıyordu
İskelede dalga, mırıltısında yakınmalarla
Ve dövüne dövüne çıplak basamaklarda,
Dilekçe takipçisi gibi bir türlü yüzüne
Bakmayan yargıçların kapıları önünde.
Uyandı, yoksul. Hava karanlıktı;
Yağmur damlamakta, rüzgâr bezgin
Uğuldamaktaydı,
Ve uzaklarda, derininde gecenin
Rüzgârla çağırışmaktaydı bir nöbetçi...
Yevgeni sıçradı; capcanlı anımsadı
Geçmiş dehşeti; hızla ayaklandı
Yerinden; yürüdü gezinmek üzere,
Ve birden durakladı, çevresinde
Usulca başladı gezdirmeye bakışlarını
Çehresinde yabancı bir korkuyla...
Kımıltısız kendini buldu sütun taşları
Yanında bir yapının. Sahanlığında
Hazır pençesiyle, sanki canlı,

Nöbet bekliyordu aslanlar

Ve tam karşıda karaltılı yüceliğiyle

Bir duvarın çevrelediği kayadan kaidesinde

Put ileriye doğru uzanmış eliyle

Oturuyordu bronz bir atın üstünde.

Yevgeni, irkildi. Durulanıverdi

Ürkünç, derininde düşünceler. Taşkınların

Köpürdüğü, öfkeyle başkaldıran

Yırtıcı dalgaların çevresinde

Yığıldığı o yeri bir anda tanıdı,

Aslanları, o meydanı ve meydanda,

Karanlığın içinde bakırdan başıyla

Kımıltısız yükselip duranı,

Onu, işte o uğursuz iradesiyle

Denizin dibinde kent kurulanı...

Korkunç o, karanlığının alaca ağılında!

Nasıl bir düşünce toplanmış o alında!

Ne kadar gizli güç onda barınır!

Ya atın bedenindeki bu ne alaz!
Gururlu at, nereye atılıyorsun dörtnala,
Nerede indireceksin sen toynaklarını?
Ey kudretli hükümdarı alinyazısının!
Sen bir uçurumun tam üzerinde
Yücelerde demirden bir dizginle böyle
Şaha kaldırmamış mıydın Rusya'yı?⁵
Putun kaidesini çepeçevre
Dolandı sefil divane
Ve çevirdi yabancı gözlerini
Yarı dünya egemeninin çehresine.
Göğsü daraldı. Ve alını
Soğuk parmaklığa dayandı,
Duman bürüdü bakışlarını,
Yüreğinin üstünde bir yalım koştu,
Sancıdı kanı. Yüzü buruştu
Mağrur yontunun karşısında
Ve parmaklarını sıkıp, kenetleyip dişlerini,

Sarmalanmış gibi acı bir kuvvetle,
"Ah, sen, mucizeler yapıcısı!" -
Diye fısıldadı, hınçlı titremede,
"Görürsün sen!..." Ve yel gibi birdenbire
Başladı kaçmaya. Öyle görünmüştü ki
Deliye, karanlıkta yavuz çarın yüzü
Ansızın ağır bir gazapla tutuşup
Usulca ona doğru dönmüştü sanki...

Ve deli bomboş meydan boyunca
Kaçıyor ve işitiyor ardınca,
Sanki bir kasırganın uğultusu
Ağır, çınıldayan dörtnal koşu
Üzerinde sarsılan kaldırımların.
Ve solgun ayın ışığıyla aydınlanmış,
İleriye uzanan eliyle yücelerde,
Ardından savruluyor Bakır Atlı
Çınıldayan dörtnal atının üzerinde;
Ve her nereye adımını attıysa,

Bütün bir gece boyu sefil deli,
Ardı sıra hep koşuyordu Bakır Atlı
Doludizgin, uğuldayan nal sesleriyle.

O günden sonra ne zaman
Yolu onun aynı meydana düşse
Yüzünde çizgileniyordu karmaşa
İfadesi. Yüreğinin üstüne
İvedi elini bastırıyordu,
Zaptediyor sanılır ıstırabını,
Aşınmış kasketini ezip büzüyordu,
Utangaç bakışlarını yerde sürüyordu
Ve dolanıyordu ötelerden.

Ufak bir ada
Görünüyor yalı sularında. Bazen
Ağıyla yanaşır ada kıyısına
Bir balıkçı gecikmiş avda,
Ve orada pişirir yoksul yemeğini,
Ya da bir memur pazar günü

Uğrar bazen sandal gezintisiyle
Issız adaya. Büyümemişti orada
Tek sap ot. Oraya taşkınlar oynaya sürükleye
Atmıştı yıkkın kulübeyi. Üzerinde suların
Kara fundalar gibi durmuştu.
Evceğizi geçen yıl baharın
Duba üzerinde götürdüler. Boştu
Ve tüm yıkılmış. Gördüler
Eşiğine yığılmış benim divanemi.
Ve hemen burada soğuk bedenini
Tanrı rızası için toprağa verdiler.

Notlar

[←1]

Algarotti, bir yerde şöyle demişti: "Petersburg est la fenetre par laquelle la Russie regarde en Europe".

[←2]

Prenz Vyazemski'nin Kontes Z. için şiirlerine bakınız.

[←3]

Mitskeviç, en güzel şiirlerinden "Oleszkievicz"de Petersburg'daki ırmak taşkınıny duyumsatan günü yetkin dizelerle yansıtmıştır. Ancak yazık ki, onun anlatımı tam doğru değildir. Kar yoktu, Neva'yı buz kaplamamıştı. Bizim betimlememiz, Polonyalı şairin parlak renklerini taşımamakla birlikte, daha doğrudur.

[←4]

Kont Miloradoviç ve Yaver General Benkendorf.

[←5]

Mitskeviç'teki anıt betimlemesine bakınız. Mitskeviç'in kendi açıklamasına göre, bu betimleme Ruban'dan aktarılmıştır.